

Zákon o svobodném přístupu k informacím se vztahuje i na státní firmy. Otevřená společnost prověřila jejich praxi a prosazuje nápravu nedostatků.

Tisková zpráva

Praha 24. února 2016 – Otevřená společnost, o.p.s. zjišťovala, jak státní či městské akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným a státní podniky dodržují povinnosti, které pro ně vyplývají ze zákona o svobodném přístupu k informacím. U většiny ze 61 oslovených firem a podniků byly zjištěny nedostatky. Některé společnosti a podniky, např. jednotlivá Povodí, už chystají nápravu. V dlouhodobém horizontu by byla řešením legislativní úprava.

Žádali jsme o informace 61 státních firem a podniků, konkrétně 40 akciových společností, 17 státních podniků a 4 společností s ručením omezeným. Zjišťovali jsme, jak firmy poskytují informace podle Infozákona na složitější dotaz týkající se platů v anonymizované podobě.

Na státní společnosti i podniky dopadají povinnosti stanovené informačním zákonem. Odborník Otevřené společnosti Oldřich Kužilek uvádí, že *„důvody pro poskytování informací těmito subjekty jsou významné. V ČR neexistuje zvláštní úprava „vyvádění“ veřejného majetku do obchodních společností, takže není možné připustit, aby se pouhým „přejmenováním“ veřejný majetek ztratil z veřejné kontroly. Důležitá je nejen prevence korupce, ale i možnost zajímavých statistických srovnání dat státních firem a podniků. Informační povinnost také kompenzuje výhody, které těmito firmám a podnikům plynou ze spojení se státem“.*

Již před více než devíti lety v nálezu I.ÚS 260/06 ze dne 24. 1. 2007 stanovil Ústavní soud pět znaků, které jsou klíčové pro určení, zda se v případě dané společnosti jedná o „veřejnou instituci“ a informační povinnost se jí týká. Při posuzování hraje roli, jak společnost vznikla a zda je zřizovatelem stát či obec, jestli jmenuje její orgány, zda dohlíží na její činnost a zda tato instituce má veřejný účel. Podle převahy těchto znaků potom jde nebo nejde o veřejnou instituci a tedy povinný subjekt podle Infozákona.

Podle uvedených kritérií soudy v minulých letech opakovaně konstatovaly informační povinnost jednotlivých firem. Ty ovšem dál často tvrdí, že se jich tato povinnost netýká.

I v případě našeho výzkumu většina (48) z 61 oslovených odmítla informace poskytnout. Nejčastěji uváděly, že daná společnost (domněle) nespĺňuje kritéria stanovená Ústavním soudem, nebo že se jí zákon zkrátka netýká. Společnosti a podniky také často nechávaly žádosti zcela bez odpovědi. Jen v několika málo případech byla oficiálním důvodem odmítnutí neochota poskytnout konkrétní požadovanou informaci.

Vedle povinnosti poskytnout informace na žádost mají tyto povinné subjekty také zveřejňovat tzv. povinné informace na svém webu, aby veřejnost snadno rozuměla jejich účelu, činnosti a výdajům. Opět to

většinou neplní. I u třinácti společností a podniků, které informace na žádost poskytly, jsme zjistili zásadní nedostatky ve zveřejňování povinných informací.

Jsou ale i světlé výjimky. Jako příklady dobré praxe při zveřejňování povinných informací na webu lze uvést například Dopravní podnik Praha, Libereckou IS a.s., Dopravní podnik Brno nebo Správu železniční cesty.

Aby stávající stav napravila a přiměla tyto firmy lépe si uvědomit své postavení, obrátila se Otevřená společnost, o.p.s. na nadřízené orgány osmnácti společností a podniků, aby opatřením proti nečinnosti zjednalý nápravu a jednotlivé „veřejné instituce“ na svých webových stránkách povinné informace zveřejňovaly a přiznávaly tak svou informační povinnost. Oldřich Kužílek k tomu uvádí: „*Na náš podnět už pozitivně reagovala např. jednotlivá Povodí, která mají formu pěti akciových společností. Plánují společně současný stav brzy napravit. Příčinou současných potíží jsou nejasnosti v nadřízeném orgánu těchto veřejných institucí. V dlouhodobém horizontu je třeba jednotný dohled a zřízení dohledové instituce pro právo na informace.*“ Taková instituce by mohla tvořit např. druhou část Úřadu pro ochranu osobních údajů, což je běžná praxe v zahraničí.

Příčinou je také zastaralé pojetí „povinných informací“. Často jsou pro povinný subjekt nezajímavé. Navrhujeme britský model „publikačních schémat“, které si povinné subjekty dotvoří podle své specifičnosti.

Podrobnější informace včetně grafického zpracování naleznete v příložené prezentaci.

Více informací Vám poskytne:

Adam Rut – manažer projektu, tel: 773 258 112; e-mail: adam.rut()osops.cz

Podpořeno grantem Amerického velvyslanectví.

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.

www.fondnno.cz a www.eegrants.cz.

